

INSTITUTI I ZHVILLIMIT TË ARSIMIT

**PROGRAM ORIENTUES
PËR PËRGATITJEN E PROVIMIT KOMBËTAR
TË MATURËS SHTETËRORE**

LËNDA:

**GJUHË ITALIANE
(Gjuhë e huaj e dytë)**

Koordinatore: Erifili Hashorva

VITI MËSIMOR 2011 – 2012

1. UDHËZUES I PËRGJITHSHËM PËR PROGRAMIN E PROVIMIT KOMBËTAR TË MATURËS SHTETËRORE PËR LËNDËN E ITALISHTES DHE PËR PËRDORIMIN E TIJ NGA MËSUESIT

Programi orientues i provimit kombëtar të Maturës Shtetërore për gjuhën italiane përmban në mënyrë të përmbledhur sasinë e njohurive dhe shprehive të fituara gjatë gjithë procesit mësimor në këtë lëndë në tre vitet e gjimnazit si në aspektin tematik, ashtu edhe në aspektin gjuhësor e funksional. Mësimi i gjuhës italiane ndihmon në mënyrë të veçantë formimin e përgjithshëm të nxënësit, duke mundësuar pajisjen e tij me një mjet shprehës më tepër, me teknikat dhe metodologjinë e përshtatshme komunikative, që do t'i shërbejnë për t'u bërë pjesë e shkëmbimeve të shumëllojshme në situata të larmishme jetësore, si dhe me një mjet më shumë për të njohur botën dhe për të pasuruar dijet.

Për hartimin e këtij programi orientues u morën parasysh korniza kurrikulare e gjuhëve të huaja, standardet e gjuhës së huaj në arsimin parauniversitar, programet e tre viteve të gjimnazit, si edhe tekstet me të cilat zhvillohet mësimi i gjuhës italiane në gjimnaz.

Nxënësit duhet të përballojnë nivelin A2 sipas Kuadrit të Përgjithshëm Evropian të Referencave për Gjuhët e Huaja.

Synimet e programit

Me anë të këtij programi orientues synohet:

- të ndihmohen nxënësit maturantë në përgatitjen e provimit të gjuhës italiane si një lëndë me zgjedhje, si edhe mësuesit për të dhënë orientimet e duhura në punën përgatitore me nxënësit.
- të bëhet vlerësimi i njëkohshëm i dy përbërësve të aftësisë së komunikimit, të cilët përbëjnë dy konceptet bazë të kësaj aftësie: të kuptuarit dhe të shprehurit me shkrim.
- të jepen orientime për hartuesit e testeve të provimit kombëtar të Maturës Shtetërore për gjuhën italiane si lëndë me zgjedhje.
- të vlerësohen të kuptuarit dhe të shprehurit me anë të strukturave gjuhësore bazë, në aspektin e tyre morfologjik, sintaksor, leksikor dhe funksional.
- të aftësohen nxënësit maturantë për të përdorur njohuritë gjuhësore në mënyrë të pavarur, korrekte dhe në përputhje me situatat e ndryshme të komunikimit.

Udhëzime praktike për përdorimin e programit

Mësuesit dhe nxënësit që do të përdorin këtë program, duhet të kenë parasysh faktin që në provim nxënësit do të përballen me një tekst krejt të ri mbi të cilin do të punohet, por tematika, strukturat gramatikore, si edhe aktet e komunikimit do të jenë po ato që janë

studiuar gjatë tre viteve, por do të zgjidhet një tekst i ri, me të njëjten tematikë, për të cilin nxënësi duhet të jetë në gjendje të përgjigjet.

E njëjta praktikë duhet të ndiqet edhe për konceptet gramatikore. Mësuesi duhet t'i përgatisë nxënësit që të jenë të aftë të zgjidhin ushtrime gramatikore në një kontekst të ri dhe në situata të ndryshme nga ato që janë paraqitur në librat e tre viteve, duke përdorur të mësuarit induktiv dhe deduktiv (duke dhënë shembuj praktikë për të përforcuar konceptin gramatikor të mësuar më parë dhe anasjelltas).

Aktet e komunikimit dhe funksionet gjuhësore do të jenë po ato që janë studiuar gjatë tre viteve, por të përdorura në mënyrë përgjithësuese në situata të larmishme nga të gjitha fushat e jetës.

Mësuesi duhet të përgatisë dhe të aftësojë nxënësit në të shprehurit me shkrim, me qëllim që ata:

- të lidhin fjalët në fjali, fjalitë në paragrafë dhe paragrafët në ese me një lidhje koherente;
- të përmbledhin me shkrim një përvojë personale, duke shprehur ndjenjat dhe reagimet e tyre në një tekst koherent.

2. AFTËSITË DHE NJOHURITË QË DUHET TË ZOTËROJË NXËNËSI MATURANT PËR TË QENË I PËRGATITUR PËR PROVIMIN E MATURËS NË GJUHËN ITALIANE (KURRIKULA ME ZGJEDHJE)

Në provimin e Maturës Shtetërore, nxënësit do të vlerësohen për dy aftësitë gjuhësore:

2.1 Të kuptuarit me shkrim (leximi dhe kuptimi i një dokumenti të shkruar)

Vlerësimi i këtij komponenti do të bëhet mbi bazën e një teksti të panjohur, mbi të cilin do të ndërtohen ushtrime kuptimore.

Nxënësi të jetë në gjendje të lexojë dhe të kuptojë në mënyrë globale tekste për të gjetur informacionin e dëshiruar, për të mbledhur informacione nga pjesë të ndryshme të një teksti apo nga tekste të ndryshme për të përmbushur një detyrë të caktuar. Nxënësi duhet të kuptojë përshkrimin e ngjarjeve e ndjenjave, të zbulojë thelbin e një artikulli gazete të thjeshtë e të shkruar qartë, të kuptojë udhëzime, fletëpalosje, formularë, biografi etj.

Në një pjesë leximi, nxënësi të dallojë faktin nga opinioni, duke përdorur informacion të saktë, argumente dhe pikëpamje që të jenë koherente.

Është e rëndësishme që ai të dallojë informacionin thelbësor nga ai i parëndësishëm.

Në mënyrë të përmbledhur, kjo aftësi përfshin:

- kuptimin global të tekstit;
- kuptimin përzgjedhës: gjetjen e informacioneve apo të dhënave specifike që kërkohen;
- përgjigjen e pyetjeve rreth përmbajtjes së tekstit;

- formimin e një kuptimi të përgjithshëm;
- marrjen dhe përzgjedhjen e informacionit të duhur brenda një teksti të caktuar;
- reflektimin mbi përmbajtjen e një teksti dhe vlerësimin se sa me vend janë disa elemente të informacionit;
- zhvillimin e aftësisë interpretuese, duke nxjerrë një përfundim logjik.
- zgjidhjen e ushtrimeve leksikore dhe gramatikore rreth tekstit.

2.2 Të shprehurit me shkrim

Në provimin e Maturës, nxënësi duhet të jetë në gjendje të prodhojë tekste të shkruara , të bëjë përshkrime të hollësishme mbi tema të njohura, të tregojë me shkrim përvojat e tij duke përshkruar ndjenjat dhe reagimet e tij, të përshkruajë një ngjarje, një udhëtim real apo imagjinar, të tregojë një histori, të shkruajë ese mbi tema të ndryshme të njohura, të shkruajë një letër personale apo zyrtare, të bëjë komentin e një filmi, të shkruajë një informacion, duke u nisur nga shënimet e marra etj.

Për vlerësimin e kësaj aftësie, nxënësi duhet të paraqesë një produkt të shkruar prej 120-150 fjalësh, në të cilin duhet të zhvillojë një temë mbi një çështje me interes të përgjithshëm, duke marrë shkas nga pjesa e panjohur ose që nuk ka lidhje me të.

- Të shprehurit me shkrim do të mbulojë një gamë të gjerë temash të njohura , të cilat janë trajtuar gjatë mësimëve në tre vitet.
- Nxënësi duhet të paraqesë një produkt të shkruar saktë nga ana gramatikore dhe sintaksore (letër zyrtare apo personale, paragrafë të lidhur në mënyrë logjike).
- Të lidhë në mënyrë koherente informacione nga burime të ndryshme.
- Të përdorë një repertor të gjerë leksikor.
- Të bëjë komente me shkrim për probleme të ndryshme.
- Të dijë të organizojë mirë përmbajtjen e punës me shkrim, duke qenë gjithnjë në koherencë me temën e dhënë.
- Të vendosë dhe të ruajë një këndvështrim të vetin dhe origjinal për temën mbi të cilën do të shkruajë.
- Të shkruajë paragrafë të plotë, në të cilët duhet të ketë detaje dhe informacione specifike për temën e dhënë.
- Të ruajë rendin e mendimeve në të gjithë pjesën e shkruar.
- Të përdorë tipe dhe gjatësi të ndryshme fjalish.
- Të shkruajë tekste mbi argumente të ndryshme, që kanë të bëjnë me botën që na rrethon dhe interesat personale.
- Të shprehë dëshira, pakënaqësi, të shkruajë ftesa, letra apo kartolina.
- Të shprehë gëzim ose keqardhje.
- Të shkruajë mbi të dhënat personale të tij ose të dikujt tjetër.
- Të përdorë saktësisht kohët e foljeve të mënyrës dëftore, lidhore, kushtore

- dhe urdhërore, si dhe përputhjen e tyre në bazë të specifikave të gjuhës italiane.
- Të përdorë saktë lidhëzat dhe parafjalët e thjeshta dhe të përbëra.
 - Të përdorë saktësisht rregullat e drejtshkrimit dhe të shkruajë saktë fjalët me bashkëtingëllore të dyfishtë.

Njohuritë

Njohuritë kryesore leksikore që nxënësi ka marrë gjatë tre viteve të gjimnazit, janë paraqitur përmes përmbajtjes tematike të këtij programi, e cila zhvillohet më poshtë e ndarë në fusha dhe nënfusha sipas tematikës së zhvilluar në gjimnaz.

Në program paraqiten edhe elementet gramatikore të përmbledhura në materialin morfosintaksor, që është zhvilluar e përvetësuar gradualisht gjatë tre viteve në gjimnaz.

Shprehitë

Shprehitë kryesore që nxënësi ka fituar gjatë tre viteve të gjimnazit, janë dhënë përmes akteve dhe funksioneve komunikative që përmban programi i gjimnazit, përmes të cilit nxënësi aftësohet t'i ripërdorë në situata të reja e të larmishme komunikimi.

Tipet e ushtrimeve të rekomanduara për çdo fushë

Të kuptuarit me shkrim (comprensione scritta)
<ul style="list-style-type: none"> - pyetje mbi përmbajtjen e tekstit, - ushtrime me plotësim të vendeve bosh, - ushtrime me përgjigje po/jo, - ushtrime të tipit e saktë/e pasaktë, - ushtrime me disa zgjedhje, - renditja e paragrafëve të ngatërruar, sipas lidhjes logjike, - gjetja e një informacioni në një tekst, - gjetja e idesë kryesore të një teksti, - gjetja e një informacioni nga tekste të ndryshme etj.
Leksiku dhe gramatika (lessico e grammatica)
<ul style="list-style-type: none"> - ushtrime me zëvendësim, - ushtrime transformimi, - ushtrime me shumë zgjedhje, - ushtrime me plotësime vendesh bosh, - ushtrime me ndërtim fjalish, - bashkim fjalësh me kuptimin, gjetje gabimesh, - gjetja e sinonimeve, antonimeve,

- shprehja e të njëjtit kuptim me fjalë të tjera, parafrazime etj.
Të shkruarit
<ul style="list-style-type: none"> - të shprehurit në formë dialogu, - formulim pyetje/përgjigje, - plotësim frazash, - letër personale, - letër zyrtare, - mesazh, - radhitje paragrafesh sipas lidhjes logjike, - ese me pika referimi, - përmbledhje, koment, - tregim, koment etj.

Ndarja e peshës sipas fushave

FUSHAT	Përqindja
Të kuptuarit me shkrim	40%
Leksiku dhe gramatika	40%
Të shprehurit me shkrim	20%

3. PËRMBAJTJA E PROGRAMIT

Fushat tematike dhe leksiku

Kjo rubrikë e programit përfshin sferën tematike dhe leksikun, të cilat janë të zhvilluara në programin e gjimnazit. Ato reflektojnë ngushtësisht interesat dhe motivimin e nxënësve dhe zënë gjithë sferën e marrëdhënieve *familje-shoqëri-nxënës*, sferën publike dhe sferën profesionale, si edhe aspektin kulturor e qytetërimin.

Përmbajtja tematike e programit është mbështetur në programin e zhvilluar gjatë tre viteve të gjimnazit, por edhe në tekstet shkollore për gjuhën italiane. Tematika e parashikuar për provimin e Maturës përfshin temat bazë sipas kurrikulës dhe programeve, si edhe nëntemat që gjenden në tekstet e gjuhës italiane të gjimnazit.

Dati personali

- il corpo, l'igiene, l'aspetto, la salute
- abbigliamento
- attività quotidiana
- la famiglia
- l'abitazione
- cibi e bevande
- gli amici
- la scuola
- tempo libero e sport
- natura ed ambiente
- denaro e spese
- ambienti pubblici
- viaggi e vacanze
- mass-media
- conoscenza sul paese e l'intercultura
- le misure
- rapporti nello spazio
- rapporti nel tempo
- qualità personali
- qualità fisiche

Leksiku

Në bazë të tematikës, përzgjidhet dhe integrohet në të përmbajtja leksikore e domosdoshme, aktet gjuhësore, si dhe strukturat gramatikore që mundësojnë realizimin e kuptimit të teksteve të larmishme, po kështu edhe të shprehurit me shkrim për tema të larmishme të njohura. Nxënësi të zotërojë një repertor leksikor të mjaftueshëm për të përballuar me sukses kuptimin e dokumenteve në gjuhën italiane dhe për t'u shprehur lirshëm e saktë me shkrim.

Aktet dhe funksionet komunikative

Propozohen aktet dhe funksionet e mëposhtme, të cilat do të shërbejnë si mjete orientuese për nxënësit, mësuesit dhe hartuesit e tezës së provimit:

- Domandare e rispondere sulla salute
- Informarsi e dare informazione
- Descrivere una persona
- Proporre, suggerire, consigliare

- Accettare, invitare
- Chiedere per ottenere e trattare
- Chiedere un favore
- Chiedere una opinione
- Esprimere accordo e disaccordo
- Esprimere dubbio o ipotesi
- Chiedere aiuto a qualcuno
- Esprimere rincrescimento
- Descrivere qualcosa
- Raccontare un fatto.

Elementet dhe strukturat gramatikore

Për një komunikim të saktë nga ana gramatikore si me gojë, ashtu edhe me shkrim, sugjerohen strukturat dhe çështjet gramatikore si më poshtë:

- Verbi ausiliari
- Verbi delle tre coniugazioni
- Pronomi personali
- Articoli determinativi
- Articoli indeterminativi
- Indicativo presente
- Passato prossimo
- Trapassato prossimo
- Imperfetto
- Futuro semplice
- Futuro anteriore
- Indicativo presente dei verbi irregolari
- Verbi modali al presente
- Preposizioni semplici
- Preposizioni articolate
- Avverbi di modo e di tempo
- I possessivi
- Gli aggettivi ``bello`` e ``quello``
- Verbi modali al passato prossimo, imperfetto e trapassato prossimo
- Pronome partitivo ``ne``
- Verbi riflessivi
- I verbi riflessivi con i verbi modali
- Pronomi diretti ed indiretti
- Imperativo diretto
- Imperativo indiretto

- Imperativo negativo
- Imperativo con i pronomi
- Condizionale semplice
- Condizionale composto
- Stare+ gerundio
- I dimostrativi `` questo`` e `` quello``
- Aggettivi indefiniti
- Pronomi relativi
- Aggettivi indefiniti ``qualche`` e `` alcuni\e``
- Avverbi di quantita` e di luogo
- Gradi dell' aggettivo
- Congiuntivo presente
- Congiuntivo passato
- Congiuntivo imperfetto
- Congiuntivo trapassato
- Forma passiva
- `` Si`` passivante
- Infinito presente e passato
- Participio passato
- Gerundio semplice e composto
- I nomi alterati.